

# SZÚRÓPRÓBA 5.



Mérték Médiaelemző Műhely  
2016. augusztus 15.

## Szűrőpróba 5.

### Tudta? Hírek helyett riogatást kap az állami híradóból

#### Háborús övezet

„Franciaország háborúban áll. A háború hosszú lesz, de meg fogjuk nyerni” – Francois Hollande francia elnök. „Az Iszlám Állam importálta a háborút Európába. Összehangolt, tulajdonképpen támadásnak minősíthető folyamat zajlik Európa ellen” – magyar szakértők. „A világ háborúban áll, mert elvesztette a békét” – Ferenc pápa beszéde Krakkóban. „Amikor háborúról beszélek, valódi háborúra gondolok, nem a vallások közötti háborúra. ... Minden vallás békére vágyik, mások akarnak háborút.”

Mindezek a drámai mondatok alig húsz percen belül követték egymást az állami televízió tudósításaiban. Az állami televízió hírműsora egyre inkább afféle haditudósítás-sorozattá válik, melynek szerkesztői vezérfonalát az európai terrorcselekményekről szóló részletes beszámolók és a migrációval kapcsolatos összeállítások alkotják. A bevándorlókról készített tudósítások azt a benyomást keltik a nézőkben, mintha a frontvonal ott húzódná a magyarországi befogadó központokban, illetve a magyar-szerb határon, ahol néhány száz bebocsátásra váró migráns tartózkodik. A veszélyhelyzet ecsetelését ugyan árnyalja a hivatalos magyar álláspont tolmácsolása, miszerint az ország biztonsági helyzete stabil, de a híryanagyok egy részében – manipulációs szándékkal, félrevezető tartalommal - folytatódik a tájékoztatásnak álcázott ijesztgetés.

Legújabb szűrőpróbank során, a július 27-én közzétett este 6 órai 26 perces és fél 8-kor kezdődött 55 perces hírműsorok figyelmes tanulmányozásakor ezt tapasztaltuk. A sporthírek nélkül számítva a kora esti kiadás bő harmadát, az estinek több mint a felét tették ki a terrorizmussal és a migrációval összefüggő híryanagyok.

„A közszolgálati médiaszolgáltatás célja a kiegyensúlyozott, pontos, alapos, tárgyilagos, sokoldalú, időszerű, megbízható és felelős hírszolgáltatás, valamint tájékoztatás” – idéztük már több ízben a Közszolgálati Kódex médiatörvényre rímelő szabályait<sup>1</sup>. A közszolgálati médiaszolgáltatások a társadalom megkülönböztetett hatású információtermelő és továbbító eszközei. Ezen szerepüknek fogva fontos közfeladatot látnak el, bemutatják és értelmezik a múlt és a jelen egész társadalmat érintő folyamatait – ekként határozza meg önmagát a közszolgálati médiaszolgáltató. Ha ennek a vállalásnak eleget akar tenni a közmédia, kötelezettsége, hogy hír- és tájékoztató műsorszámainak szerkesztői fokozott körültekintéssel járjanak el az információk közzététele során.

Pontosságot, tárgyilagosságot, kiegyensúlyozott tájékoztatást azonban csak nyomokban fedeztünk fel a terrorizmus-migráció tematikájú híradásokban, még akkor is, ha az állami televízió szakértőket is megszólaltatott. A nézőket joggal sokkolhatta az előző napi normandiai templomi támadás, melynek során két fegyveres túsokat ejtett, és az idős miséző papot az Iszlám Állam nevében brutálisan kivégezték. Most arról tudósítottak, hogy a francia hatóságok ismerték az egyik, francia állampolgárságú elkövetőt, aki ellen már vádat is emeltek azért, mert a Charlie Hebdo című lap elleni terrorcselekményt követően a dzsihádistákhoz akart csatlakozni. Aztán beszámoltak arról, hogy az ansbachi öngyilkos merénylőről, aki 3 nappal korábban egy fesztiválon robbantotta föl magát 15 sérültet hagyva maga után, már Németországba érkezésekor pszichológiai szakvéleményben rögzítették, hogy szélsőséges lelkiületű, öngyilkosságra hajlamos bevándorló.

---

<sup>1</sup> Mttv. 83.§ (1) m); Közszolgálati Kódex –A közszolgálati médiaszolgáltatás céljai, A közszolgálati médiaszolgáltatás elvei

A két – önmagában informatív - tudósítás azt volt hivatott bizonyítani, hogy még a nagy európai államok, mint Franciaország vagy Németország sem képesek ezeket az eseményeket megakadályozni, a rendelkezésre álló eszközök elégtelenek az ilyen események elkerülésére. A két konkrét ügyszóhoz tartozó francia és német információkat követően hazai biztonságpolitikai, migrációs szakértők szolgáltattak meg, s az Európát fenyegető iszlám terrortól készített hírt egy rövid összefoglalóval vezették fel: *„Würzburgban a múlt héten egy fiatal, magát afgánnak valló férfi követett el baltás támadást egy vonaton. Majd egy iráni német fiú lövöldözött egy müncheni bevásárlóközpontban. Vasárnap Reutlingenben volt egy kések támadás, itt egy szír menedékkérő egy embert megölt, többeket megsebesített. Még aznap este Ansbachban egy szintén szír menedékkérő robbantotta fel magát, a bomba mellé fémdarabokat rakott, hogy nagyobb legyen a pusztítás. Kedden pedig újabb iszlámista támadás történt Franciaországban, két kések támadó túszoikat ejtett egy észak-franciaországi kisváros katolikus templomában, egy papot brutálisan megöltek.”* Erre közvetlenül rávágta a biztonságpolitikai szakértő nyilatkozatát, aki arról beszélt, hogy ez már nem is terrorizmus, hanem az Iszlám Állam háborúja.

Csak hogy az összegzésben felelevenített támadások közül kettőnek bizonyítottan nem volt köze az iszlámista terrorhoz: a müncheni bevásárlóközpontban történt lövöldözésről és a reutlingeni gyilkosságról megállapították a hatóságok, hogy nem terrorista támadás. A szintén az állami média hírszolgáltatási feladatait ellátó MTI már napokkal korábban lehozta a terrorizmust kizáró rendőrségi nyilatkozatokról szóló hírügynökségi jelentéseket ezekben az ügyekben<sup>2</sup>, így azokat nyilvánvalóan ismernie kellett a hírműsor készítőinek. Ha ez így van, márpedig feltételezhető, hogy a híradósok

---

<sup>2</sup> Berlin, 2016. július 24., vasárnap (MTI) - A müncheni lövöldözés elkövetője valószínűleg már egy éve tervezte a vérengzést, és megfogalmazott egy kiáltványt is - közölték a nyomozás vezetői vasárnap a bajor tartományi fővárosban.

A 18 éves német-iráni kettős állampolgár tavaly felkereste az elkövetővel együtt 16 halálos áldozatot követelő winnendeni árokfutás helyszínét, és ezután kezdetét hozta a vérengzés kiterveléséhez - hangzott el a müncheni ügyészség, a városi rendőrség és a bajor tartományi bünyügyi hivatal (LKA) közös sajtótájékoztatóján. ...A Münchenben született és nevelkedett fiatalember holmijai között és adathordozóin számos anyagot - újságcikkeket, könyveket - találtak árokfutásokról. Foglalkozott a norvég Anders Behring Breivik 77 halálos áldozatot követelő árokfutásával is, amelynek ötödik évfordulóján, pénteken vérengzett Münchenben ...

Egyelőre nem tudni, hogy az elkövető miért éppen München északi részén, az Olympia bevásárlóközponttal (OEZ) szemben lévő gyorsétteremben kezdett lövöldözni, de az biztosnak tűnik, hogy tettének nincsenek politikai vonatkozásai és áldozatait nem célozta, hanem véletlenszerűen választotta ki.

Az előzetes adatok szerint az elkövető szociofóbiában (bizonyos szociális, nyilvános helyzetekben fellépő szorongás) szenvedett. Tavaly nyáron hosszabb ideig egy kórház gyermek- és ifjúsági pszichiátriai osztályán feküdt, és a vérengzést megelőző időszakban gyógyszeres kezelés alatt állhatott. Azt egyelőre nem tudni, hogy szedte-e a gyógyszereket. ...

**Berlin, 2016. július 24., vasárnap (MTI) - Egy embert megölt és kettőt megsebesített egy férfi vasárnap a németországi Reutlingenben egy utcai kések támadásban - jelentették német hírportálok. A helyi rendőrség közleménye szerint az elkövető egy szíriai menedékkérő, akit őrizetbe vettek. Terrortámadásra utaló jelek nincsenek.**

A Baden-Württemberg tartományi város rendőrsége közölte: délután 16.30 körül több riasztást kaptak arról, hogy a buszpályaudvar közelében egy férfi vitába keveredett egy nővel és megsebesítette az első rendőri jelentések szerint egy bozótvasgató késsel. Később a Stuttgarter Zeitung kollégákra és szemtanúkra hivatkozva egy 80 centiméteres pengéjű konyhai késről írt.

A nő belehalt sérüléseibe. A támadó megsebesített még egy nőt és egy férfit is. A helyszínre kikerülő rendőrök őrizetbe vették. Megállapították, hogy egy 21 éves szíriai menedékkérőről van szó, aki már ismert volt a hatóságok előtt.

A rendőrség szerint a támadónak nem volt tettestársa, a lakosságot nem fenyegeti további veszély. ...

**Berlin, 2016. július 27., szerda (MTI) - Szélsőjobboldali beállítottságú, rasszista ember volt a müncheni lövöldöző, aki az előző héten pénteken kilenc embert megölt, majd végzett magával - írta szerdán a nyomozás menetét ismerő biztonsági forrásokra hivatkozva a Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ) című német lap a hírportálján.**

Az elkövető a környezetében élő tanúvallomásai alapján megítéltetéséért tartotta számon, hogy születésnapja egybeesik Adolf Hitler születésnapjával, és büszke volt arra, hogy irániként és németként "árja" - írta a FAZ, rámutatva, hogy az árja-kultusz szerint Irán az árják hazája.

Továbbá a 18 éves férfi gyűlölte a törököket és az arabokat, és a felsőbbrendűség érzése töltötte el velük szemben. ...

ismerik a hírügynökségi anyagokat, az összeállítás durva megtévesztés volt, aminek köze sincsen a megbízható, felelős hírszolgáltatáshoz. Ezek az erőszakos cselekmények akkor is nagyon megdöbbentőek és félelmetesek, ha nem dzsihadista támadásokként azonosíthatók, ugyanakkor a bizonyítottan az Iszlám Államhoz köthető merényletek is éppen elég riadalmat keltenek. Az állami televízió nem teljesíti törvényes kötelességét, amikor hiteles tájékoztatás helyett túlzó, félrevezető beszámolóival fokozza az állampolgárok bizonytalanságát, rémületet kelt és növeli a migránsok iránti ellenérzéseket.

Az állami hírműsor azt sulykolta, hogy mivel az erőszakos cselekmények elkövetői migránsok illetve másod-, harmadgenerációs bevándorlók voltak, a jövőben is ilyen cselekedetekre lehet számítani a menekültektől, akár még évtizedek múlva is.

### **Migránsokat csak határon kívül vagy lakat alatt**

Kudarcba fulladt a migránsok integrációja – hirdette egyik összeállításának címében mindkét hírműsor. A műsorvezető a felkonferálás során kiemelte, hogy az elmúlt hetek merényletei azt mutatják, hiába költenek rengeteg pénzt az integrációra, pl. Németországban, mégsem sikeres a program, és ez komoly biztonsági kockázatot jelent egész Európának. A Franciaország-szakértő a beilleszkedés zavarairól beszélt, egy biztonságpolitikai szakember pedig azt állította, hogy a bevándorlók többsége elutasítja a keresztény és európai kultúrát, nem is akarnak integrálódni, hanem fogékonyak lesznek a radikális iszlám szervezetek közeledésére. Bár a megszólaltatott szakemberek saját területük specialistái, a tájékoztatás mégsem volt teljes körű, s így kiegyensúlyozott sem. Elmaradt ugyanis a német kormányzat ekkor már ismert, az MTI hírek között is megtalálható álláspontjának az ismertetése.<sup>3</sup> Két nappal korábban ugyanis – a reutlingeni és ansbachi támadások után – a német kormányfő kijelentette, hogy a menekültek körében nem nagyobb és nem kisebb a terrorveszély, mint a lakosság más csoportjaiban. A szövetségi belügyminiszter pedig azt hangsúlyozta, hogy nem lenne helyes a menekültek általánosító, kollektív meggyanúsítása, hiszen csak 59 esetben folytatnak nyomozást annak gyanújával, hogy menekülteknek közülük lehet "terrorista struktúrákhoz", holott "sok százezres" nagyságrendben érkeztek az országba.

Magyarország biztonsági helyzete stabil, a kormány intézkedéseinek hatására csökkent a befogadó központok telítettsége – igyekezett megnyugtatóni a Híradó Bakondi György belbiztonsági főtanácsadó szavaival a már eléggé megrémített nézőket, majd arról szóltak a tudósítások és összeállítások, hogy Magyarország déli határain egyre több migráns torlódik fel, vannak, akik több napja éhségsztrájkot is folytatnak. A bejátszások romos épületeket, bontási területeket mutattak, amelyeket a menekültek Belgrádban ideiglenes szállásként foglaltak el. Tudósító jelentkezett a szabadkai befogadó állomásról és a horgosi éhségsztrájkoló táborából, többször hangsúlyozva, hogy a migránsokat „civil szerveződések” bujtogatják már Görögországba történt belépésük óta, ők szervezik a különféle tiltakozó akciókat, és az a céljuk, hogy konfliktust idézzenek elő. Hogy kik ők, milyen civil szerveződésekről van szó, arról konkrétummal nem szolgált az állami média. Így ez a tájékoztatás sem volt alapos, mert nem tette világossá, hogy mely civil szerveződések tartják a migránsokat bujtogató, konfliktusokat generáló szervezeteknek. És nem volt megbízható sem, hiszen híresztelésen alapult, ráadásul mindenféle civil szervezetet összemossott, beleértve akár a határon ételt osztó segélyszervezeteket is. Nem segítette a migrációval kapcsolatos információözönben az eligazodást, de arra alkalmas volt, hogy további ellenérzéseket keltsen a bevándorlók és a civilekkel szemben.

---

<sup>3</sup> Berlin, 2016. július 25., hétfő (MTI) - A menekültek körében nem nagyobb és nem kisebb a terrorveszély, mint a lakosság más csoportjaiban - mondta Ulrike Demmer német helyettes kormányfő hétfőn Berlinben az előző napi reutlingeni és ansbachi támadással kapcsolatban.

A határon várakozó migránsok után a Magyarországra már bejutott és befogadó állomáson tartózkodó bevándorlók következtek. Beszámoltak arról, hogy a kiskunhalasi menekültügyi őrzött befogadó központból heten megszöktek, de többségüket már elfogták, a többiek pedig nagy erővel keresik. Ezt a tartalmat nyilvánvalóan nem ítélték elégségesnek egy híradáshoz, így felidéztek, hogy a befogadó állomáson korábban is történt rendbontás, június végén csaknem százan nyitott táborért, jobb körülményekért tüntettek, januárban pedig 25 migráns férfi közáporral támadta meg a rendőröket a tábor udvarán. Az ezt rögzítő biztonságikamera-felvételeket most ismét bemutatták („így támadták meg a rendőröket”), hogy a több mint fél éve történt eseményeken ismét hadd háborodjanak fel a nézők.

Végül újabb halasi rendbontásról számoltak be, kora este két migráns felmászott a központ épületének tetejére, nyitott tábor követelve, és azzal fenyegetőztek, hogy leugranak. A műsorvezető közölte, a stáb már útban van Kiskunhalas felé, hamarosan a helyszínről jelentkeznek majd. Ez még az adásban meg is történt. Bár a rendőrség a befogadó állomás közelébe sem engedte a híradósokat, azt tudták jelenteni, hogy a két migránst leszedték a tetőről. Ehhez kb. ötszáz rendőrt, tűzoltókat és mentőt is vezényeltek a táborhoz. Ez megint csak szerény információ volt egy majdnem helyszíni tudósításhoz, így a riporter megismételte a korábban már ismertetett, szökéssel kapcsolatos híreket, és beszámolt egy helyi civil szervezet által kezdeményezett aláírásgyűjtésről, amelynek célja, hogy ne legyen nyílt tábor Kiskunhalason, mert a helyiek azzal hátrányos körülmények közé kerülnek. A tudósítás szerint ilyen hátrányos körülményt jelent „pl. amikor az orvosi rendelőben várakoznak, mert előbb jutnak be a rendőrrel megjelenő migránsok, mint a helyi lakosok”. Vagy ilyen eset az is, amikor „az úton migránsok sétáltak, és benézelték az udvarokba, a lakóudvarokba, vagy pl. terhes kismamának mutogattak félre nem érthető jeleket”.

Az aláírásgyűjtésről nyújtott tájékoztatás azonban megint csak egyoldalúra sikeredett. Nem volt sem tárgyilagos, sem átfogó, sem hiteles, sokkal inkább hevenyészve összeszedett híresztelésnek volt tekinthető. A tiltakozó aláírásgyűjtésnek ennél komolyabb indokai is voltak az esemény közösségi oldala szerint, de az állami híradó összeállításából úgy tűnt, hogy a kezdeményezés a legszimplább félelemnek és zsigeri menekültellenességnek a fóruma.

### **Minden egy irányba mutat**

Az eddig taglalt műsorrészekből túlélesen kirajzolódik az üzenet, amit a „*Magyarországon élők közös áldozatvállalásával*”<sup>4</sup>, állami finanszírozásból működő állami média közvetíteni kíván televíziós hírszolgáltatásával: senki nincsen védve az iszlamista támadások ellen, a migrációval együtt a terrorizmus, sőt egyfajta háború érte el Európát. Ahol megjelennek a bevándorlók, az erőszak is megjelenik. A legbiztosabb védelem, ha be sem engedjük őket, ezért tesz a kormány erőfeszítéseket, ezért szigorítja meg a határőrizeti szabályokat, és ezért kell szavazni az uniós betelepítési kvóta ellen. A híradó tehát – szemben a közszolgálati médiaszolgáltatóra vonatkozó kiegyensúlyozottsági követelménnyel –, most is jól betöltötte a kormányzócső szerepét, kevés támpontot hagyva a bevándorlás és menekültügy kérdésében több megközelítésből tájékozódni kívánó érdeklődő állampolgároknak, és nem segítették őket abban, hogy esetleg saját önálló álláspontot alakítsanak ki.

### **Felvételi eredmények – játék a számokkal**

A híradó előző nap élőben közvetítette a felsőoktatási ponthatárok kihirdetését, a július 27-i műsorokban pedig összesített eredményeket közölt a felvettekről, a felsőoktatási intézmények népszerűségi rangsoráról. Az összeállításban infografikák segítettek volna a tájékozódást, ám – mint már nem először a szűrőpróbák során – azt tapasztaltuk, hogy a képernyőn látható ábrák és adatok

<sup>4</sup> Közzolgálati Kódex – A közzolgálati médiaszolgáltatás alapvető sajátosságai

nem voltak mindig összhangban a szóban közölt információkkal. Az oktatási államtitkár bejelentette, hogy „3,1%-kal magasabb az idei felvett létszám, mint tavaly volt”. Az összeállítás készítője ezt úgy fordította le, hogy idén több hallgatót vettek fel felsőoktatásba, mint tavaly. Az infografika diagramjaiból, melyek a 2014-ben, 15-ben és az idén érettségizők, illetve a közülük felvett hallgatók létszámát vetette össze, nem olvasható ki ez az adat. Az államtitkár szerint minden évben – a demográfiai adatokra figyelemmel – csökken az érettségizők száma, az idén érettségizett felvettek száma viszont konstans, tehát itt a felvettek arányának a növekedéséről, és nem a számbeli gyarapodásról van szó. Az is elhangzott, hogy alap és osztatlan képzésben az ELTE volt a legnépszerűbb, melyet a Szegedi Tudományegyetem és a Budapesti Műszaki Egyetem követ. Külön kiemelték, hogy az összes felvettek száma alapján azonban az ELTE után a Debreceni Egyetem a második, ahová csaknem 5%-kal több hallgatót vettek fel most, mint tavaly. A szöveg alatt oszlopdiagramon ábrázolták a legtöbb jelentkezőt felvett intézmények sorrendjét, ám ezen a Debreceni Egyetem csak a 4. helyen állt. Az infografika itt is inkább értelemzavaró volt, mint hasznos.

Az állami televízióknak nem lehetett érdeke, hogy ebben a kérdésben téves, félreérthető információkat közöljön, valószínűleg szakmai hanyagság okozhatta a félreérthető tájékoztatást. A pontosságot, a hitelességet, a magas szintű minőséget a Közzolgálati Kódex is követelményként határozza meg a közzolgálati médiaszolgáltatás számára, amely azonban ezúttal sem felelt meg a zsinórmértékként deklarált iránymutatás elvárásainak.

Az elemzést a Mérték megbízásából Bencsik Márta készítette.